

DJELUJ SVAKI U SVOM KRUGU:
KRSTOM, PEROM, PLUGOM, VESLOM,
POD ZASTAVOM SVAKI SVOJOM,
AL NARODNIM SVI POD GESLOM!

Petar Preradović.

IVO TROŠT:

Brez solnca.

I.

Velena je za kazen stala v kotu, šobico povešeno, prstek v ustih, a oči povsod in nikjer. Celo muhe ni marala zapoditi z moska, tiste presnete, nadležne muhe, ki bi rada vedela, kdaj se Velena neha cmeriti. Neha! Ali je sploh mogoče nehati? Še sedaj ji dhone kot grom v spominu besede: »Ne maram več zate! Nič več te nimam rada! Ti grda sebičnica, ti lakomna punca!« — Tako nemilo jo je odslivila mama, do danes zlata mama. Te besede so jo peklo prav na dnu drobnega srčka, ki je bil ves, prav do poslednje žilice še sedaj samo njene zlote mamice.

Nepremostljivo navzkrižje se je dvignilo med Veleno in njeno dobro mamo. Vsi domači od najmlajšega bratca pa do najstarejše sestre, ki je že znala kuhati in šivati, so se čudili temu oblaku, ki se je privlekel nad Veleno in zakril njeno solnce. Natihem so si namigavali, češ, kdaj neki se neha Velenici vihati nosek? Neha! Ali je že nehala njena neomejena ljubezen do mame mamice? Velena je imela njo vedno najrajša. Sestrice in bratje so jo zato radi dražili, da je mamici zlati, srebrni in svinčeni privešek, povsod z njo, vselej pri njej, skrbno pazeča na vsak migljaj njenega očesa, na slehrno besedo iz maminih ust. Velenica si je zaponmila vse do pičice natančno in potem pripovedovala drugim resno in važno: vse in povsod mama, samo naša mama! V petih pomladnih nežnega življenja se je Velena spominjala samo enega velikegt solnca — mamine ljubezni. Prava božja milost se ji je zdela ta dobrota brez začetka in konca. Niti pomislila ni nikoli, kako bi ji bilo brez mamine tople ljubezni, brez te velike, vseobsežne svetlobe, brez solnca. In danes je ugasnilo, zatoniло to vseosrečujoče solnce. Ali sploh vzide še kdaj?

Velena se je danes šele prav živo spominjala onih zlatih dni, ko je vsak dan brezskrbno zaspančkala v maminem naročju. Ko se je prebudila, je zopet zazrla nad seboj materino ljubeznivo oko, se ljubko nasmehljala in prijela z nerodnimi ročicami mamo za ušna, da sta obe zavrisnili v sladki sreči. Danes Veleni stili solza v oko, ko pomisli, kako je potem položila kodravo glavico mami v naročje samo za posladek, da je toliko srečnejša zrla v maminem očesu svoja nebesa.

In zakaj ne bi ljubila dobre mamice, ljubila nad vse na svetu? Ali nima vsega dovolj, če je le pri njej? Toda mama je danes trdila, da je ljubezen več kot sama hvaležnost, več kot najzvestejša vdanost, več kot prijateljstvo. Ljubezen je nebeški žar, ki ga Velena sama čuti, a ga ne more pojmiti. Tudi njo je ta žar objel vso, prav vso, kakor objame brez vsake izjeme zemljo in vesoljstvo božje solnce.

Mama ji je rekla, da ljubezen ne pozna zavidnosti. Velena pa noče, da bi njeno mamo ljubili še drugi: bratje in sestre, strici in tete, prijateljice in znanke. Velena hoče, da bi ona sama ljubila svojo mamico, a nje mamica samo njo: »Mama, mamica! Ko bi jaz imela vse zlato na svetu in bi bil moj tudi zlati solnček in moja srebrna luna, vse bi dala tebi, da bi ti potem imela rada samo mene, prav samo mene in nikogar drugega.«

Mamica se nasmehne tej velikodušni ponudbi, potem pa reče, da mora Velena ljubiti nad vse Boga, ker imamo od njega vse — dušo in telo. Velena ima od Boga tudi svojo mamico, ki ji jo Bog tudi nekoč vzame. Deklici se je očesce orosilo: Bog da ji tudi vzame mamico, ki ji jo je dal? Zato naj bi ga celo ljubila!

Mamica ji še pojasnjuje, da mora ljubiti tudi druge otroke, ker ljubijo oni njo, jo slušajo in ji razveseljujejo življenje. Pusto bi bilo mamici brez te ljubezni, pusto, ko bi je ne ljubil tudi samo en otrok.

Velena mora ljubiti poleg Boga in mame še očeta in svoje sestrice, bratce in sorodnike, ljubiti mora celo vse ljudi, ker so kakor ona ustvarjeni po božji podobi; njeni oddaljeni bratje so otroci božji; ljubiti mora celo svoje sovražnike.

Velena je štela med svoje sovražnike sosedovega psa Murčka, ker je lajal nanjo, če je tekla mimo hiše, in pa dimnikarja, ker je tako podoben parklju, ki hodi z Miklavžem in pobira otroke. Zato vzklikne Velena ogorčena: »O, ne! Ne maram jih, nobenega ne maram! Samo tebe imam rada, samo tebe, mamica!« Menila je za gotovo, da se ji je jako prikupila. Za plačilo je hotela nasloniti glavico v mamino naročje. — Toda, oh! Mamica je vstala, rahlo odrinila hčerko od sebe ter ji zapretila s prstom: »Velenica! Če res misliš tako, ne maram več zate. Nič več te nimam rada. Ti me ne ljubiš!«

»Oh, mama! Samo tebe, samo tebe!«

»Lažeš! Kdor ljubi, tudi vse stori za onega, ki ga ima rad, vse pretrpi zanj, tudi smrt. Ti pa!« Mama ni mogla končati. Začudila se je debelim solzam v hčerkinih očeh, ki so jo še zrla žalostno, razočarano, vpra-

šujoče: »Mama, mama! Jaz tudi umrem zate, samo zate!« je ihtela deklica. Mamica je ni čula. Šla je po opravilu. Velena je stopila v kot zapuščena, prezirana, ker ljubi mamico.

II.

Dolgo in zaman se je kisala Velena. Nikogar ni bilo, dà bi jo tolažil, da bi ji vsaj pojasnil in razložil prebridko preizkušnjo — brez maminega solnca, ki obseva vso njeno dušo.

Doslej ni vedela, da ljubi mama tudi nje sestrice in bratce, a ti ljubijo kakor Velena tudi svojo mamo. Zakaj bi je ne smeli? Zaradi tega, ker ljubi svojo mamo ona — Velena? To res ni prav! Ali Velena mora ljubiti tudi tiste, ki jih ljubi nje mama; ljubiti mora celó svoje sovražnike samo zato, ker s tem dokaže, da ljubi nad vse Boga, potem šele mamo in starše. Huda preizkušnja je to. Ali jo tudi dostane? Mamica užaljena zahteva prav takšen dokaz njene ljubezni. Morda bi bila zadovoljna s čim drugim. Ponuditi ji hoče polovico svojih igrač in tudi polovico večerje.

S tem sklepom se umiri, obriše solzne oči in ličeca ter gre iskat mamo. V sosednji sobi je krpala njeno kriilce. Velena je dobro poznala svojo oblekco in je bila tudi prepričana, da jo mama še ima rada, ker bi ji sicer ne popravljala oblačilca. Deklica se ojuanači in pove mami svojo ponudbo. Mama se nekoliko nasmehne, pomolči nekaj časa, potem pa začne pripovedovati: »V krasnem, imovitem gradu je živela Zorislava pri svojih roditeljih, ki so jo vroče ljubili. Zorislava jih je tudi ljubila vroče in mislila samo to, kako bi pridobila mamo, da bi ljubila samo njo in nikogar drugega na svetu. Slišala je večkrat, kako so pripovedovali posli, da je zakopan na vrtu pod gradom nekje velik zaklad, ki cvete vsako kvartno soboto zvečer. Kdor bi prišel tja in bi položil rožni venec okolo modrikaste lučce, bi na tistem mestu drugi dan izkopal veliko bogastvo. Bogat bi bil kot sam cesar in še bolj. — Ta zaklad je hotela izkopati Zorislava in zanj kupiti mami zlato krono iz samih zvezd. Na tihem se splazi z molkom že pozno zvečer na vrt. Jasno nebo z milijoni zvezdic se je zrcalilo v širokem ribniku. Zorislava je vedela, da je sedaj-le trenutek, ko se polasti zaklada, ki ji pridobi neomejeno mamino ljubezen. Na vrtu ne ugleda nikjer modrikastega plamenčka, a zdi se ji, da se jih svetlika v vodi več, prav mnogo. Katerega naj si izbere? Najtoplejšo željo je že videla izpolnjeno. Nič več ne premišlja. Pod vodo je zaklad. Razprostire roke in plame v vodo, da zaznamuje plamenček z molkom. Še se prikaže na vrh, zavpije na pomoč, ko spozna zmoto, pa zopet izgine pod vodno gladino zaznamovat zaklad. Zvezdice so se še ogledovale v ribnikovem dnu, a Zorislava ni okolo nobene položila molka, ker je prepozno spoznala prevaro. Okrog nje so v vodi blestele zvezdice, pa jih ni videla, ker je bila že tedaj sama zvezdica pri Bogcu v nebesih. — S strahom, skrbjo in žalostjo so jo iskali vso noč. Koliko bridkosti je čutila mama, ko ni bilo več njene ljube Zorislave! V morje se je premenila mamina žalost, ko so na-

slednje jutro potegnili hčerko mrtvo iz ribnika z molkom v roki. Grajska dekla je trdila, da je otrok ponesrečil, ko je iskal zaklad, graščakinja je pa vedela, zakaj ga je deklica iskala in komu je bil namenjen. In to je povečalo njeno žalost, da je omedlela. Komaj so jo oživel. Tedaj je pa rekla, da ji je Zorislava pripravila namesto krone iz zlatih nebeških zvezdic trnjevo krono žalosti in bridkosti, ki se je ne iznebi nikoli več, ker ne bo več imela svoje zlate Zorislave.«

Velenica si je brisala solzne oči. S pridrževano sapo je pričakovala, kaj še pristavi njena mamica. Ta pa ni povedala ničesar več o nesrečni Zorislavi, samo pogledala je svojo hčerko in vprašala: »Ali hočeš, da bo tvoja mamca tako nesrečna?«

»Ne!« je bil edini odgovor, odločni odgovor, Velenina glavica pa tudi že v maminem krilu — oh, kot nekdanje čase, a vendar ne vesela, smehljajoča, marveč lihteča, zdihujoča: »Oh, ne, ne, mama!«

»Tudi ti ne zahtevaš nič manj kot nesrečna Zorislava — vso materino ljubezen zase, Veleni!«

»Ne, mama! Samo tebe imam rada!«

»Samo mene! Ali ti nisem razložila, da ne smeš imeti samo mene? Tudi druge...«

»Oh, saj bom, saj bom tudi druge, a ne sedaj, ne danes. Ne morem!«

»Kdaj pa? Ti neposlušni otrok!«

»Ko bom velika, mama! Ko bom velika. Sedaj ne!« — Skozi solze je pogledala svojo mamo in poizkušala razbrati z njenega obraza, kako jo je zadovoljil sedanji odgovor.

Mama je stisnila kodrasto glavico tesneje k sebi, se nasmehnila nje obljubi in dejala, da hoče čakati.

In zopet se je uprlo v mater oko vse srečne Velene in zrlo tam svoje solnce, svojo srečo...

Božja pot.

*Na strmi gori cerkvica ...
Marija sred oltarja
drži v naročju Jezusa,
krog nje nebeška zarja ...*

*Ki bili tam v življenju so
razžaljeni, ponižani,
tu v svetem hrepenenju so
nebesom spet približani.*

*Vsak dan pobožno zbirajo
pred njo se vsi kristjani
in srca ji odpirajo,
vsi v božjo voljo vdani.*

*Za vse, kar kdaj trpeli so
in kar še bodo sred svetá,
plačilo zdaj prejeli so:
saj se Marija jim smehlja!*

Boleslav.

